

TÜRKİYE NÜFUSUNUN ARTIŞI

ve

YAŞ AYRILIŞI BAKIMINDAN ARTMA UMUTLARI

Nüfus artışı, tarihin en eski çağlarında bile insanları ilgilendiren bir konu olmuştur. Hemen her cemiyet ve devlet, nüfus artışı ile, gerek müspet şekilde yani artışı teşvik yollu ve gerek menfi şekilde yani artışı muayyen bir dereceden yukarı çıkarmamak tarzında meşğul olmuşlardır.

Nüfus artışı meselesindeki bu iki cereyan, bugün de durulmuş ve halledilmiş değildir, bilhassa sosyoloğlar ve demograflar arasında devamlı münakaşalara, etütlere konu olmaktadır.

Avrupa ve Birleşik Amerika'da önemli birtakım teşekküller nüfus artışının, başı boş bırakılmıyarak muayyen bir hadde göre ayarlanması fikrini müdafaa etmekte, İtalyan'lar başta olmak üzere diğer bir kısım ilmî teşekküller de nüfusun hiçbir frene bağlanmadan mümkün olduğu kadar çok artmasına ve doğumlarda azlığı mucip olabilecek hiçbir tedbir ve düşünceye yer verilmemesine taraftar bulunmaktadır. Bu prensipi güdenler, Musoloni'nin (sayı, kuvvet demektir) vecizesini kullanıyorlar. Bu fikre göre doğumları veya artışı tahdidetmek, eninde sonunda nüfus azalmasına yol açar, ve bir memleket için, J. J. Rousseau'nun dediği gibi, nüfus kıtlığından fena bir kıtlık olamaz.

Bu prensipin aksini güdenler ise, fertler vasıf itibariyle kıymetli olmadıkça sayı, kuvvet ifade edemez, hattâ zaaf ve dağılma sebebi olur, fazla nüfus kıtlık ve sefalet doğurabilir, bu itibarla frensiz, kontrolsüz bir doğum siyaseti doğru değildir, diyorlar.

Son telâkkilere göre devlet bakımından, çoğunlukla kabul edilen fikir nüfus artışını terviç eder. Bu fikir, asri devletin saha, nüfus, istihsal ve askerî kudret bakımından etrafına boyun eğmez bir durumda olması lâzım geldiği yolundaki düşüncelere dayanır.

Biyoloji, sosyoloji ve ijiyen bakımından çok geniş konulara dağılan bu cereyanların ikisinin de kendine göre yüksek ilmî kıymeti haiz delilleri vardır.

Meselenin devlet bakımından tetkiki da her devletin nüfus işlerindeki program ve başarılarına taallük ederki bu da ayrıca (nüfus politikası) denilen konuyu teşkil eder. Ben, bu yazıda nüfus artışının ne ilmî bakımdan münakaşasına ve ne de nüfus politikası yönünden tetkikına girişmiyeceğim. Bunları başka yazılara

terk ederek sadece elde mevcut vesikalara nazaran, Türkiy nüfusunun artışı hakkında bilebildiğimiz şeyleri, bu nüfusun yaş kuruluşundaki hususiyetleri ve artış umutlarını gözden geçirmeye çalışacağım.

* * *

Böyle bir tetkiki kesin sonuçlara kadar götüreceğ kâfi vesikanın mevcut olmadığını her şeyden önce belirtmek isterim. Bu sebeble, bu inceleme bir denemeden pek ileriye gidemeyecektir.

Nüfus istatistiklerimiz, teessürle söylemek lâzımdırki, bu işle ilgili idari teşkilâtın kifayetsizliği sebebiyle diğer istatistiklerimiz kadar ileri götürülememiştir. Esasen, münhasıran istatistikçiler tarafından hazırlanan ve müşahedeleri yine onlar tarafından yapılan bazı mahdut istatistikler hariç olmak üzere, devlet istatistiklerinin hemen hepsi idari mekanizmanın tâli bir mahsulüdür. Yani o mekanizmanın işlediği, yürüdüğü yollardan, onun kayıtlarından çıkarılır. Bu sebeple istatistiğin tamamlık ve doğruluk derecesi de, tabiatıyla, idari mekanizmanın kabiliyet ve kudretine bağlı bulunur.

Halen Türkiye nüfusunun artışını ve bu artışın gelecekte neler umdurduğunu incelemek için elimizde yalnız nüfus sayımlarına ait rakamlar vardır.. Halbuki böyle bir incelemenin ilk malzemesi, biraz ilerde anlatacağımız veçhile doğum, ölüm istatistikleri olmak lâzım gelir.

Şimdi nüfusumuzun artış derecesini ve ümitlerini izah için nüfus artışının ilmî bakımdan mâna ve tarifini yapalım:

Nüfus kitlelerinin artışları, tıpkı bir müessesenin aktif, pasif hesabına benzer. Bir nüfus kitlesine doğum ve içeri muhaceret (İmmigration) suretiyle katılan fertler onun aktifine, ölüm ve dışarı muhaceret (Emigration) suretiyle ayrılanlar da pasifine ilâve olunuyor demektir. Bu suretle giriş çıkış neticesinde bir yıl içinde hâsıl olan fark (nüfus artışı veya eksilişi) adını alır ki buna fiili artış) denmektedir. Fakat bir nüfus kitlesinin bu dört çeşit harekete göre hesaplanan artışı onun hayatiyeti hakkında, bilhassa içeri veya dışarı muhaceret hareketleri mühim olduğu zamanlarda, bir fikir veremez. Nüfusun kendi bünyesinden gelen ve yaşama kudretini ifade eden hakiki artışı anlamak için bu hesabı, muhaceret hareketlerini ayırarak, yalnız senelik ölüm, doğum miktarları üzerinden hesap etmek lâzımdır. Ölüm, doğum farkından çıkan artış - ki buna (fizyolojik veya tabii artış) deniliyor - nüfusun yaşama ve artma kabiliyetinin, tek delili değilse bile en başta gelen delilini teşkil eder.

Türkiye nüfusu üzerinde bu çeşit bir hesap yapmaya halen imkân mevcut değildir. Bu hesabın yapılabilmesi için, yukardaki tariflerden de anlaşılacağı veçhile, elde her seneye ait ölüm, doğum miktarlarını yer yer gösteren rakamların bulunması icabeder. Halbuki bugünkü nüfus idareleri teşkilâtımız bu rakamları

vermek imkânına malik değildirler. Gerçi, her nüfus dairesinde sene sonunda o yıl nüfusa kaydedilen ölüm ve doğum vakalarının sayısını gösterir cetveller doldurulur ve bunlar merkeze gelerek birleştirilmek suretiyle genel bir yekûna varılır. Fakat bu cetvellerde yazılı olan rakamlar, ilmî bakımdan hiçbir hesap ve inceleme yapmaya müsait olmıyan gayri mütecanis ve eksik rakamlardır. Çünkü gerek doğum ve gerek ölüm yekûnlarında dahil olan vakaların birçoğu o sene içinde vuku bulan ölümler ve doğumlar değildir. Ölümlerin birçoğu yıllarca evveline aittir. Ölen şahıslarla ilgili olanlar bu vakayı nüfusa ancak bir miras veya hak iddiasını ispat için senelerce sonra haber vermişlerdir. Aynı suretle doğumların pek çoğu da o yıl vuku bulan doğumlar değil, 3, 5, 8 hattâ daha eski yıllarda vuku bulmuş ve ancak yine bir hakkın ispatı veya çocuğun mektebe kaydı gibi bir sebeple sonradan haber verilmiş vakalardır. Buna mukabil o yıl içinde veya daha eski yıllarda vuku bulmuş birçok ölümler ve doğumlar nüfus dairelerine hiç haber verilmemiş, bunlar devlet için tamamen meçhul kalmıştır. Bu şekilde nüfusa hiçbir zaman kaydı yapılmamış birçok ölüm ve doğumların bilhassa köylerimizde pek ziyade olduğu muhakkaktır.

Netice olarak, nüfus dairelerinde toplanan ölüm ve doğum rakamları bize nüfus artışını hesap için lâzım olan malzemeyi temin etmemektedir. Şunu da derhal ilâve edelim ki, nüfus kayıtlarının bu bozuk vaziyetini sadece nüfus teşkilâtının kifayetsizliği bakımından tenkit etmek pekte insafli bir hareket olamaz. Kanunlarımız, ölüm ve doğumların muayyen bir müddet içinde nüfus dairelerine ihbarını mecburi tutmuş ve bunu yapmıyanlar hakkında cezai müeyyideler de koymuştur. Fakat halkımız çok esef edilecek bir ihmalle kanunun bu emirlerini yerine getirmemektedir. Halkımızda bu vecibelere, kendiliğinden, medeni bir vazife olarak riayet hissî kökleşmedikçe ceza müeyyidesinin faydası olamayacağı aşikârdır. Hattâ, bütün gizli kalmış vakalar hükümet tarafından duyularak haber vermiyenler cezaya çarptırılrsa ve bu vakalar kayde geçirilse bile, elde edilecek neticeler istatistik bakımından tamamen işe yarar bir hale gelmez. Çünkü bu takdirde dahi birçok vakalar senesi içinde istatistiğe girmemiş olacaktır. Bu işte muvaffakiyet, nüfus idareleri teşkilâtının baştan başa ıslahı ve halka yaklaştırılması ile beraber, aynı derecede önemli olmak üzere halkımızın bu işi benimsemesi ve nüfus vukuatını vaktinde hükûmete haber vermesiyle mümkündür.

İzah eylediğim bu durumu, memleketin muhtelif yerlerindeki şahsi müşahede ve incelemelerle anlamış olmakla beraber, nüfus idarelerinden aldığımız rakamları, gerek ölümlerin nüfusa oranı (nisbeti) ve gerek senelik ölüm ve doğum oranları bakımından tetkik ettiğim zaman bazı yerlerde ölümün, cennet denecek derecede az - ki bu yerlerde ölümlerin pek azının kayde geçtiği anlaşılıyor - bazılarında şaşılacak derecede yüksek - ki bu yerlerde de her hangi bir sebeple eski senelere ait birçok ölümlerin birden kayıda geçirildiği anlaşılıyor - olduğunu ve bu iki

rakama göre normal artış oranlarının daima altında veya üstünde bulunduğunu gördüm.

Bütün bu izahattan anlaşılacağı veçhile halen Türkiye nüfusunun artışını anlamak için elimizde ancak (fiili artış) hesabı yani nüfus sayımlarına ait rakamlar bulunmaktadır. Başka memleketlerde de muntazam ölüm, doğum içeri ve dışarı muhaceret istatistikleri bulunmasına rağmen fiili artış, daha ziyade güvenle, nüfus sayımları neticesinde hesaplanır.

Memleketimizde ilmî şartlar altında üç nüfus sayımı (1927, 1935, 1940) yapılmıştır. Bu sayımların sonuçlarına nazaran nüfusumuz hızla artmaktadır. Şöyleki:

1927 sayımı ile 1935 sayımını mukayese edecek olursak iki sayım arasındaki farka nazaran nüfusumuz senede ortalama olarak binde 22.9 artmıştır. Çok sevinçle karşılanmış olan bu netice 1940 sayımı yapılırken, 1935—1940 arasındaki artışın binde 17.9 [1] olması üzerine bir parça hayal düşüklüğüne sebebiyet vermiş gibi oldu. Artışımız azalıyor mu? neden yine eskisi gibi artmamışız? gibi sözler işitildi. O zaman da birkaç vesile ile izah olunduğu veçhile bu nispetin azalması, hakikatte nüfusumuzun artışında bir yavaşlama olmasından değil, 1927—1935 arasındaki ilk artış nispetinin hatalı bir rakama dayanmasından ileri gelmiştir. Bu hata da, 1927 sayımının bazı bölgelerde 1935 ve 1940 sayımlarına nazaran eksik yapılmış olmasındandır.

1927 sayımı memlekette ilk defa yapılan sayım olduğu için, idari teşkilâtı nispeten dağınık ve zayıf olmakla beraber halkı da, sayımın gayelerine karşı şüphe ve kaçınma hislerine kapılacak derecede seviyece geri olan bazı bölgelerde bir kısım insanlar sayımdan hariç kaldı. 1935 sayımında ise, gerek sayım teşkilâtının daha iyi organize edilebilmesi ve gerek idari teşkilâtın ve halkın daha yüksek bir seviyeye erişmiş bulunması sebebiyle 1927 de sayılmıyanlar 1935 de sayılmış oldu. Buna mukabil 1940 ta da 1935 derecesinde iyi bir sayım yapıldığı için bu son sayıma 1935 de olduğu gibi yekûna hariçten katılır gibi tesir eden bir miktar mevcut bulunmuyordu. Yani 1935 ve 1940 sayımları - bu gibi geniş istatistik amelîyelerinde kabul edilebilecek hata payı ile - doğru yapılmış sayımlar olduğu için bu defa ortaya, daha küçük fakat evvelkinden daha doğru bir artış nispeti çıktı. Şu halde, katiyetle diyebiliriz ki, 1927—1935 arasındaki binde 22.9 artış hatalı ve 1935—1940 arasındaki artış daha hakiki bir artıştır. Bu artışın doğruluğunu diğer

[1] 1940 sayımının telgrafla alınan neticeleri üzerine hesaplanan artış derecesi, Hatay hariç olmak üzere, binde 18.5 idi. Bilâhare sayım defterlerinin merkezde yapılan kontrollu sayılışları, kazalarda ve vilâyetlerde ilk neticeler, telgrafla bildirilmek üzere, toplanırken birçok yekûn hataları yapıldığını gösterdi. Bu suretle ilk netice ile merkezde bulunan netice arasında 46 bin kadar bir eksiklik hasıl oldu. Artış nispetinin binde 17.9 olması bundan ileri gelmektedir. Aynı mahiyette hatalar 1927 ve 1935 sayımlarında da olmuştu.

bir hesap da ayrıca teyidediyor. 1935 deki artış nispetimizi 22.9 üzerinden kabul etmiyerek binde 18 üzerinden kabul suretiyle ve jeometrik usul ile 1940 senesine kadar olan artışları hesapladığımız takdirde bu yazının sonundaki bir tabloda da görüleceği veçhile 1940 nüfusumuzun bu hesaba göre 17 milyon 700 bin olması lâzım geliyor ki son sayımda bulunan rakam da buna çok yakındır.

1927 de sayımın bazı bölgelerde eksik yapılmış olduğunu 1935 de bölgeler itibariyle senelik binde artış nispetini gösteren aşağıdaki rakamlar pek açık olarak belirtmektedir:

Türkiye nüfusunun bölgeler itibariyle fiili artışı
1927—1935
Senelik ortalama binde

Bölgeler	Artış
Avrupa Türkiyesi	27.3
Karadeniz kıyıları	25.8
Marmara ve Ege kıyıları	18.6
Akdeniz kıyıları	20.0
Batı Anadolu	19.3
Orta Anadolu	17.8
Doğu Anadolu	38.0
Güney-Doğu Anadolu	29.1
Yekûn	22.9

Bu rakamlara bakılacak olursa bilhassa Doğu Anadolu ile Güney-Doğu Anadolu da artış nispetleri anormal derecede yüksektir, ve bu yüksek nispetler umumi ortalamaya müessir olmuştur. Halbuki 1927 sayımının, teşkilât ve şartlar bakımından Doğu Anadoluya nazaran daha doğru yapıldığına inanmamız lâzım gelen Orta Anadolu ile Akdeniz, Marmara, Ege kıyılarında ve batı Anadolu'daki artışlar 1935—40 arasında hesap olunan 17,9 nispetine yakındır.

Yukardaki tabloda bölgeler itibariyle görülen artış nispetlerini 1935—40 için hesapladığımız takdirde de aynı neticeyi teyideden rakamlar bulmaktayız. Ancak 1940 sayımı neticeleri henüz hükümetçe neşrolunmadığı için bu mukayeseyi burada gösteremeyeceğim. Fakat 1927 de bilhassa doğu Anadolu kısmının sayımında görülen eksiklikler gibi fakat ondan daha az bir eksik sayılışın bu bölgede 1935 de de mevcut olduğunu ve bunun 1935—40 arasında artış nispetlerinde, bu bölgenin yine diğer bölgelere nazaran daha fazla bir artış göstermesiyle anladığımızı söyleyebilirim. Şu hâlde, 1945 senesinde yapılacak olan dördüncü nüfus sayımında bu bölgedeki eksik sayılışların 1940—1945 arasındaki artış nispetine bir parça müessir olabileceğini şimdiden düşünmek yerinde olur.

Acaba bu fiili artışı ile tabii artışı arasında ne kadar bir fark tasavvur olunabilir? yahut, memnun olmamız lâzım gelen bu artış nispeti muhaceret hareketlerinin tesirine çok mu mâruzdur, yoksa nispetin yüksek payı tabii artışa mı aittir?. Şüphesiz böyle bir soru ve mülâhaza, nüfusumuzun istikbali ile ilgili herkesin hatırına gelebilir.

Fiili artış hesabında kaide olarak dahil olan içeri ve dışarı muhaceret hareketleri hakkındaki rakamlarla bu soruyu aydınlatmak mümkündür. Gerçi dışarı muhaceret hakkında elimizde rakam mevcut değildir. Fakat memleketimizde dışarı muhaceretin bu kabil hesaplara müessir olamayacak derecede az olduğunu biliyoruz. İçeri muhacerete gelince bunun miktarının da 1935—40 arasında ancak (122 bin) kişi olduğu İskân Umum Müdürlüğünün topladığı rakamlardan anlaşılmıştır. Bu rakamın 17 milyon üzerinde yapılan bir hesaba çok az tesir edeceği aşikârdır. Şu halde tabii artışı binde 17 olabileceğini söylemek hiç de mübalâğalı bir şey olmaz.

Bu artış haddinin, nüfusumuzun istikbali bakımından çok büyük vaadlerle dolu görüldüğü muhakkaktır. Bu nispetin üstünde bir artışa Filistin ve Rusya hariç olmak üzere hemen hiçbir memlekette tesadüf olunmamaktadır. Ancak temenni mevzuu olacak en mühim nokta bu artışın doğum fazlalığı ile beraber aynı zamanda ölüm azlığından ilerigelmış olmasıdır ki, nüfus istatistiklerimizin bugünkü hali bu ciheti incelemeye imkân vermemektedir.

Aşağıdaki tablo başlıca memleketlerde tabii nüfus artışlarını göstermektedir:

Başlıca memleketlerde tabii artışlar

1938

Memleketler	Senelik binde artış
Almanya	8.0
Belçika	2.7
Bulgaristan	9.1
Çekoslovakya (1937)	4.1
Danimarka	7.8
Fransa	—0.8
Hindistan	9.8
Holanda	12.0
Macaristan	5.7
Birleşik Amerika	7.0
İngiltere ve Gal	3.5
İrlanda	5.8
İspanya	1.4
İsveç	3.4
İsviçre	3.6

Memleketler	Senelik binde artış
İtalya	9.7
Japonya	9.3
Kanada	11.0
Lehistan	10.7
Mısır	17.0
Romanya	10.4
Filistin	24.9
Yunanistan	12.8
Rusya (1927)	22.2
Yugoslavya	11.1

* * *

Nüfusumuzun gelecekteki artma umutlarına gelince; bu konuda yapılacak tahminler, daha isabetli olmak için diğer endislerle birlikte yine ölüm, doğum istatistiklerine ihtiyaç göstermekle beraber sadece yaş ayrılışının tahlili ile de hesaplanmaktadır.

Bir nüfus kitlesinin yaş kuruluşu onun hayatiyeti bakımından en önemli ve esaslı bilgileri verir. Çünkü kitle içerisinde, ne kadar süt çocuğu - ki bunların miktarı doğumlar hakkında da bir endis teşkil eder - ne kadar büyük çocuk, ne kadar olgun yaşta çalışır insan ve ne kadar ihtiyar bulunduğunu ancak bu ayrılışı inceliyerek öğrenebiliriz. Bu bilgi, ihtiyar nesillerden ölüme intikal edecek kimseler nispetiyle, olgunlardan zamanla ihtiyarlar zümresine geçecek olanları ve küçüklerden olgun yaştakilere katılarak bu zümerenin boşluğunu dolduracak veya artıracak unsurları göstermek itibariyle nüfusun inkişaf ihtimallerini oldukça açık olarak belirtir. Yaş bölünüşünün bu mânalarını göz önünde tutan Sundbarg isiminde bir müellif nüfus kitlelerini aşağıdaki tablo ile 1—3 numaralı grafiklerde görülen 3 tipe (artıcı, durucu, azalıcı) ayırmıştır.

NÜFUS TIPLERİ

Umum nüfusta yüzde nisbet

Yaş gurupları	Artıcı tip	Durucu tip	Gerileyici tip
0 — 14	40	33	20
15 — 49	50	50	50
50 +	10	17	30
Yekûn	100	100	100

No 1

ARTICI TIP

Yaş gurupları

0-14

15-49

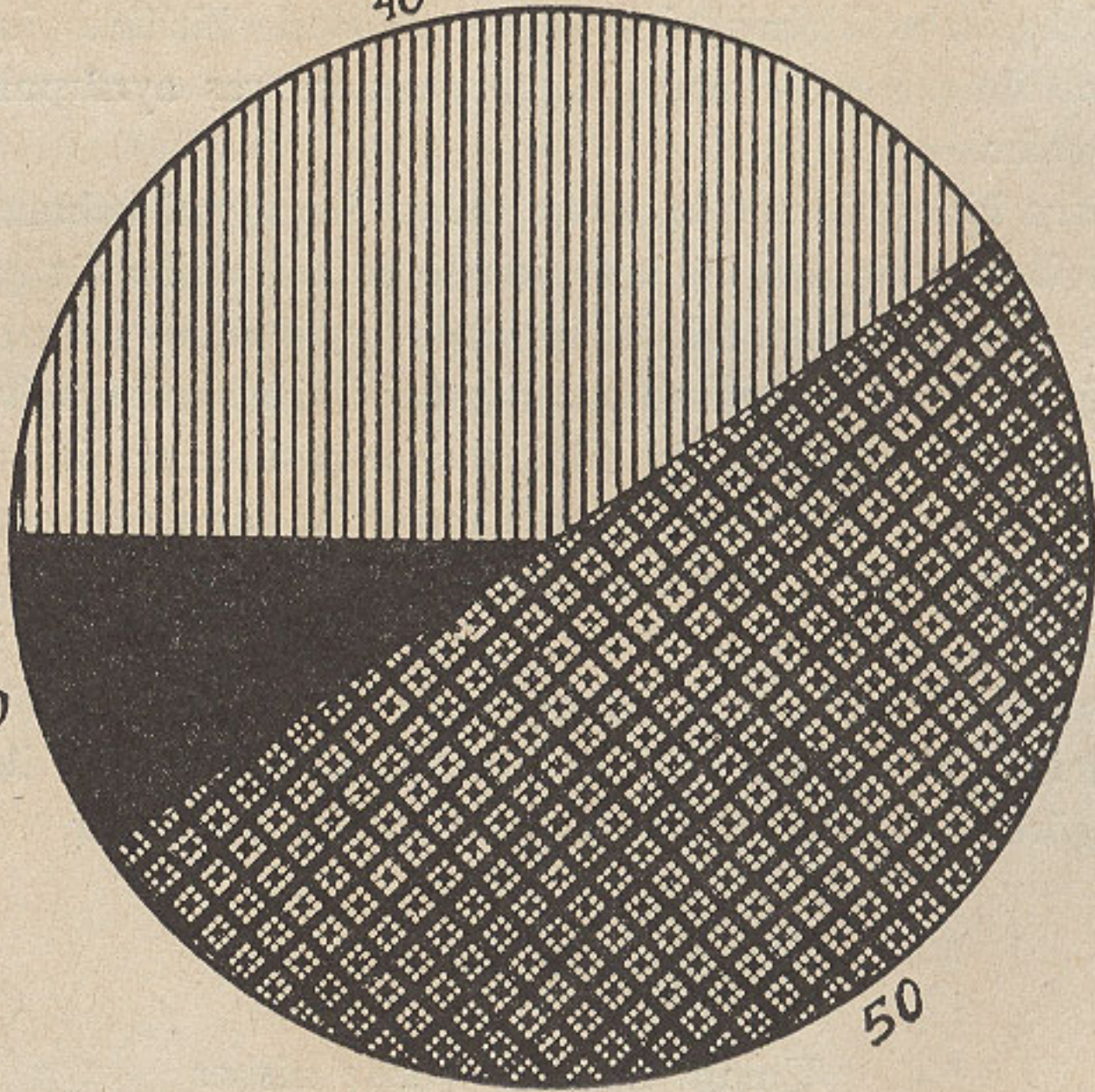
50+

%

40

10

50

DURUCU TİP

No 2

Yaş gurupları

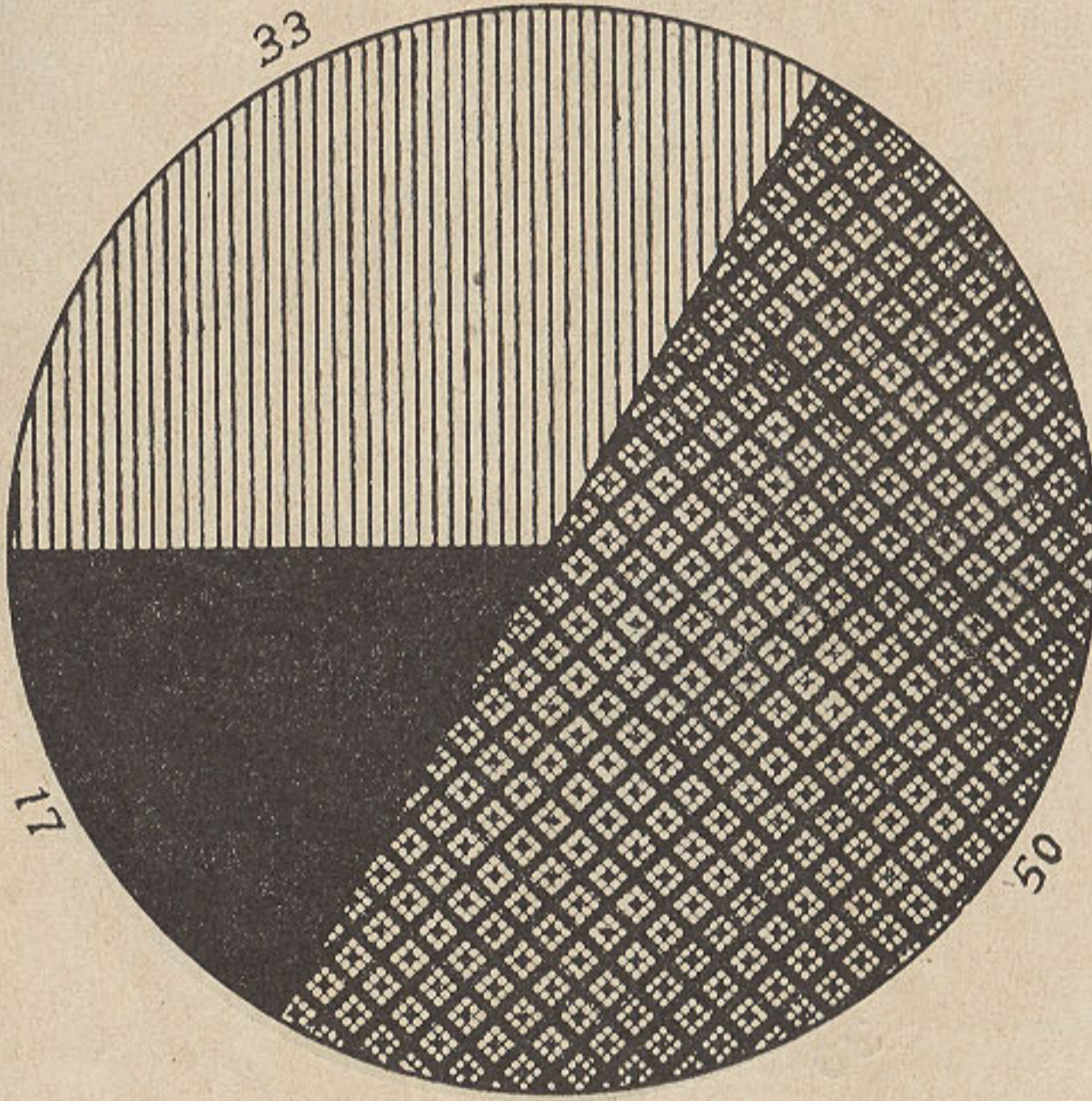
0-14

15-49

50+

%

GERİLEYİCİ TİP

No 3

Yaş gurupları

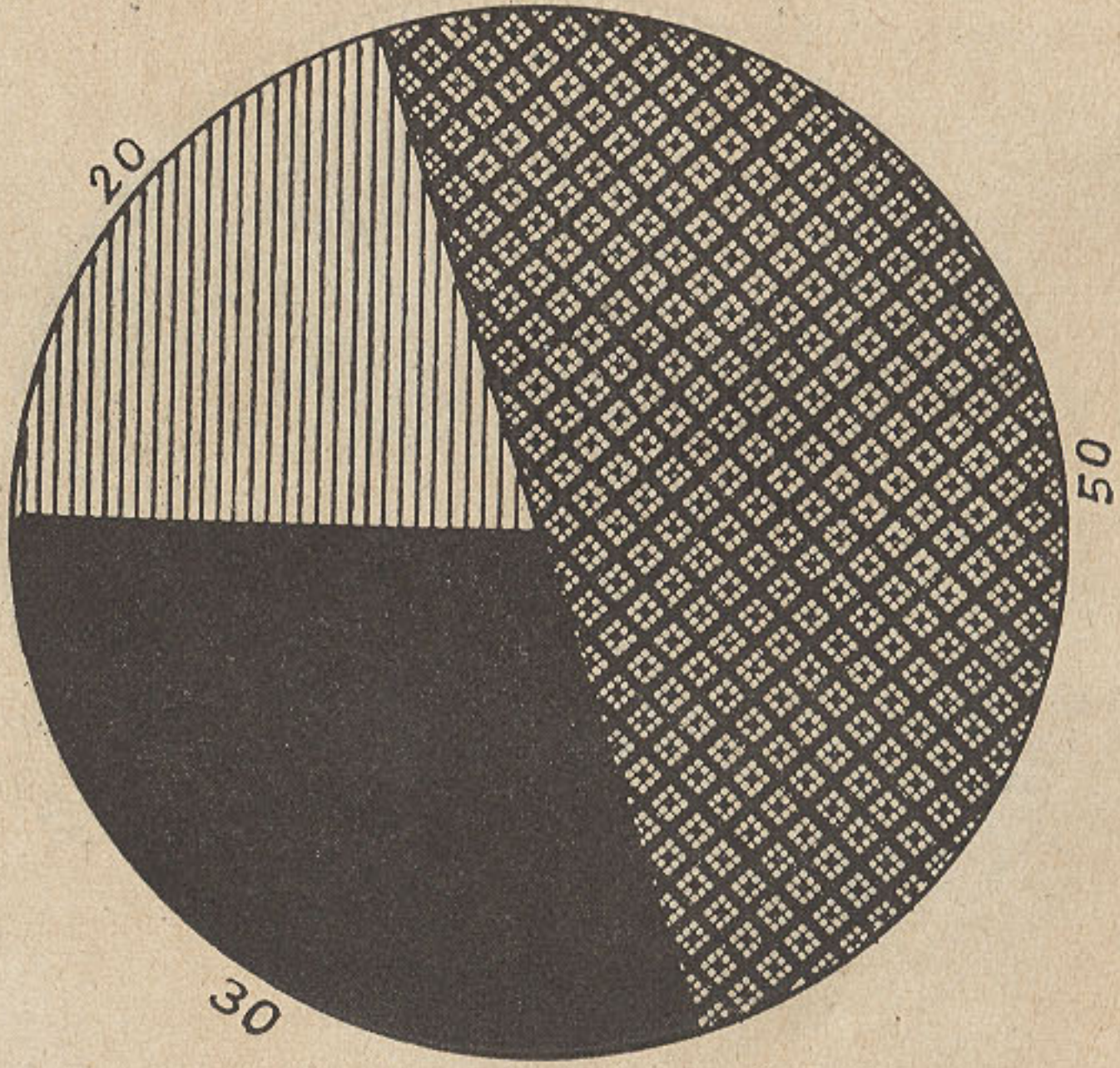
0 - 14

15 - 49

50 - +

%

Bu tablodaki yaş ayrılış nispetlerine dikkat edilecek olursa (artıcı) tipin (gerileyici) tipe nazaran bariz vasfı, (0—14) gurupunda çok, (50 +) gurupunda daha az insan bulunmasıdır. Yani (15—49) gurupundan yavaş yavaş ihtiyarlığa intikal edeceklerin yerine arkadan kuvvetli ve onun zayıyatını telâfi edebilecek insanlar gelmektedir. Aynı zamanda (50 +) gurupunun mevcudu az olduğundan, yüksek nispette ölüme mâruz olan bu gurup dolayısıyla nüfus yekûnundan ayrılacak kimseler daha az demektir.

Gerileyici tipte ise (50 +) yaş gurupunun yüksek nispette bulunması ölümler neticesinde yekûndan çıkacak insan miktarının fazlalığını mucip olacağı gibi (0—14) yaş gurupu da ortadaki (15—49) gurupundan (50 +) gurupuna intikal edecek ve bizzat kendisinden olacak zayıyatı besliyemeyecek derecede zayıftır. Hulâsa bu iki tip arasındaki fark, artıcı tipin, uzun müddet yaşıyacak ve olgun zümreye intikal edebilecek unsurlarının çok olmasıyla beraber, ölüme çok mâruz olan ihtiyarlarının az bulunması, gerileyici tipte ise, bunun aksine olarak, ölüme çok mâruz bulunan ihtiyar nisbetinin yüksekliğine mukabil olgun çağa geçecek olan (0—14) zümresinin zayıf olması ile kendini göstermektedir. Durucu tip ise, artıcı ve gerileyici tipler arasında geçici bir muvazene halinde duran bir yaş kuruluşunu ifade eylemektedir.

Gerçi bu zatın kurduğu esaslar Kutzcinski ve daha başka bilginler tarafından tenkit edilmiş ise de, kesin olmasa bile bir nüfus kitlelerinin inkişafını tahmin hususunda oldukça güvenilir bir usul addedilmektedir.

Şimdi Türkiye nüfusunu bu ölçülere göre tetkik edecek olursak aşağıdaki neticelere varıyoruz:

Nüfus tiplerine göre Türkiye nüfusu (1935)

	Yaş gurupları %			Yekûn
	0 — 14	15 — 49	50 +	
10 binden fazla nüfuslu yerlerde	31.3	53.7	15.0	100.0
10 binden az nüfuslu yerlerde	43.3	43.8	12.9	100.0
Umum nüfusta	41.2	45.5	13.3	100.0

Bu tablodaki rakamlar yukardaki nüfus tipleri şaması ile karşılaştırılacak olursa nüfusumuzun umumi yekûn ve 10 binden az nüfuslu yerler itibariyle ta-

mamen artıcı tipe girdiği görülür. Yalnız büyük şehirleri ihtiva eden 10 binden fazla nüfuslu yerler durucu tipe yanaşmaktadırlar. 10 binden az nüfuslu yerler meyanında köy hayat şartlarını haiz farz ettiğimiz küçük şehirler de dâhildir.

Aşağıdaki 4, 5 ve 6 numaralı grafikler nüfusumuzun tip ayrılışlarını daha vazih olarak belirtmektedir.

Başlıca memleketlerin nüfus tipleri bakımından, yaş kuruluşunu gösteren tablo aşağıya çıkarılmıştır:

Başlıca memleketler nüfusunun (nüfus tipleri) tasnifine göre ayrılışları (%)

Memleketler	Yaş gurupları %		
	0 — 14	15 — 49	50 +
Mısır (1927)	38.5	49.0	12.5
Yunanistan (1928)	32.1	50.9	17.0
Rusya (1939)	36.2	50.8	13.0
Romanya (1930)	34.7	51.9	13.4
Japonya (1935)	36.9	47.6	15.5
İtalya (1936)	30.5	49.8	19.7
İngiltere (1937)	21.8	53.5	24.7
İsveç (1937)	21.2	54.8	24.0
Hindistan (1938)	39.8	50.7	9.5
Fransa (1937)	25.2	48.9	25.9
Bulgaristan (1938)	32.3	51.5	16.3
Almanya (1937)	23.1	54.0	22.9
Birleşik Amerika (1935)	27.5	55.4	17.1
Meksika (1930)	39.2	55.5	7.3

* * *

Bugünkü bilgilerimize göre nüfus artışı binde 17—18 etrafında olduğuna göre acaba gelecek yıllarda nüfusumuz ne kadar olacaktır? Bu, hakikaten merak uyandıran bir sorudur. Artış nispetinin sabit kalacağı farz olunmak şartıyla 1965 senesine kadar nüfusumuzun baliğ olması muhtemel rakamlar aşağıda gösterilmiştir:

10,000 DEN FAZLA NÜFUSLU YERLERDE

No 4

Yaş gurupları

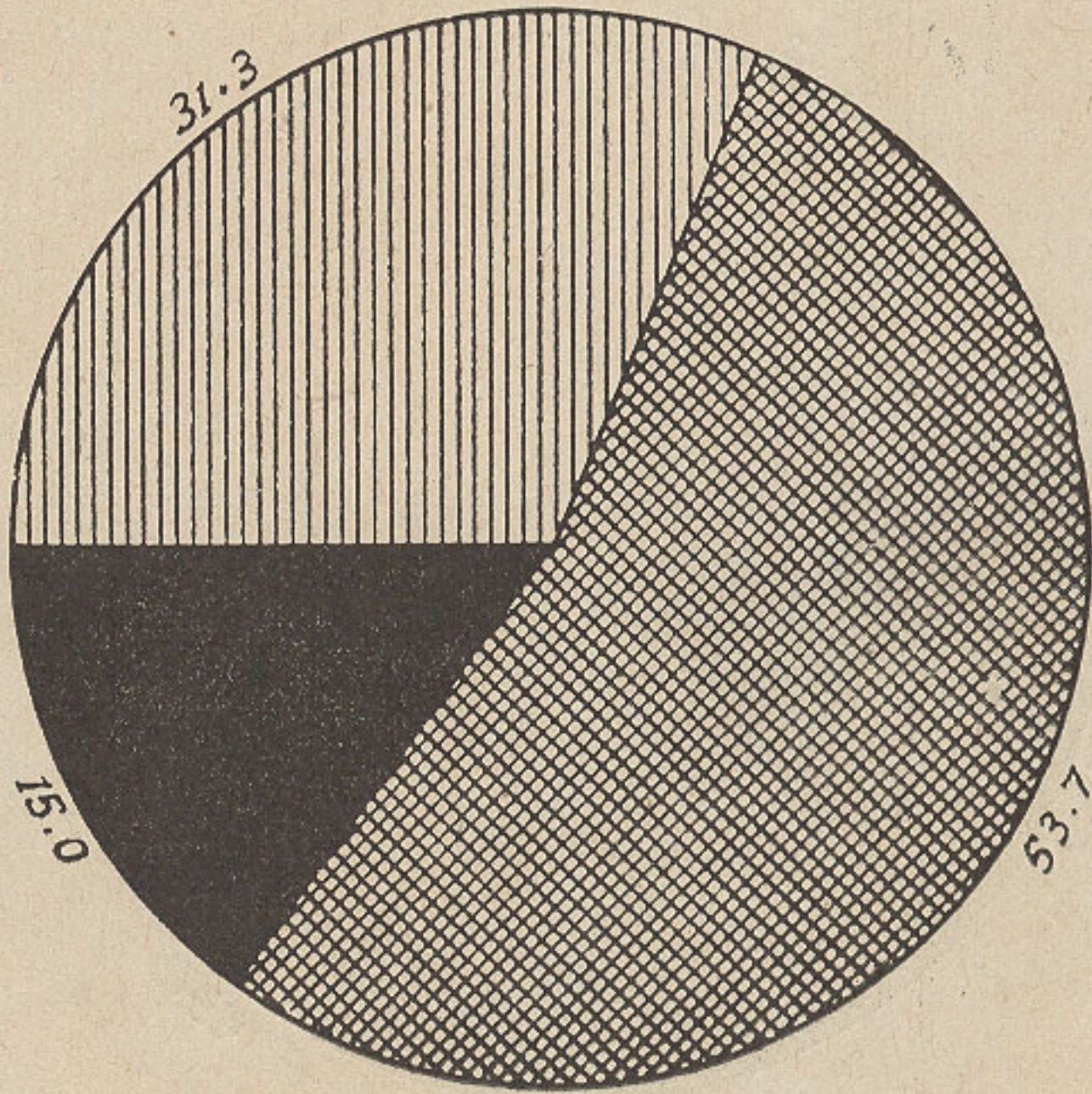
0-14

15-49

50.+

%

10,000 DEN AZ NÜFUSLU YERLERDE

No 5

Yaş gurupları

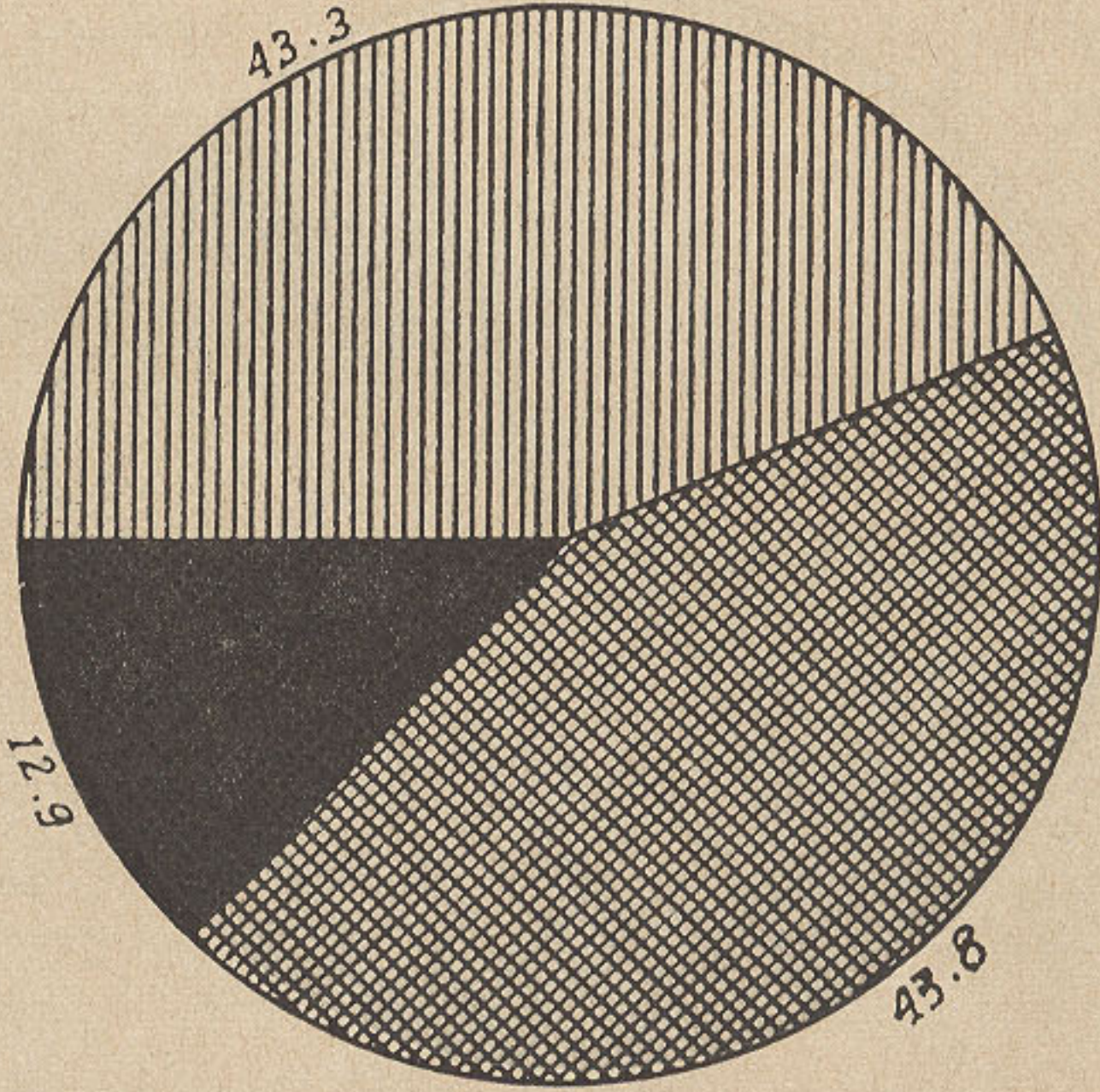
0 - 14

15 - 49

50 - +

%

UMUMİ YEKÛNDA

No 6

Yaş gurupları

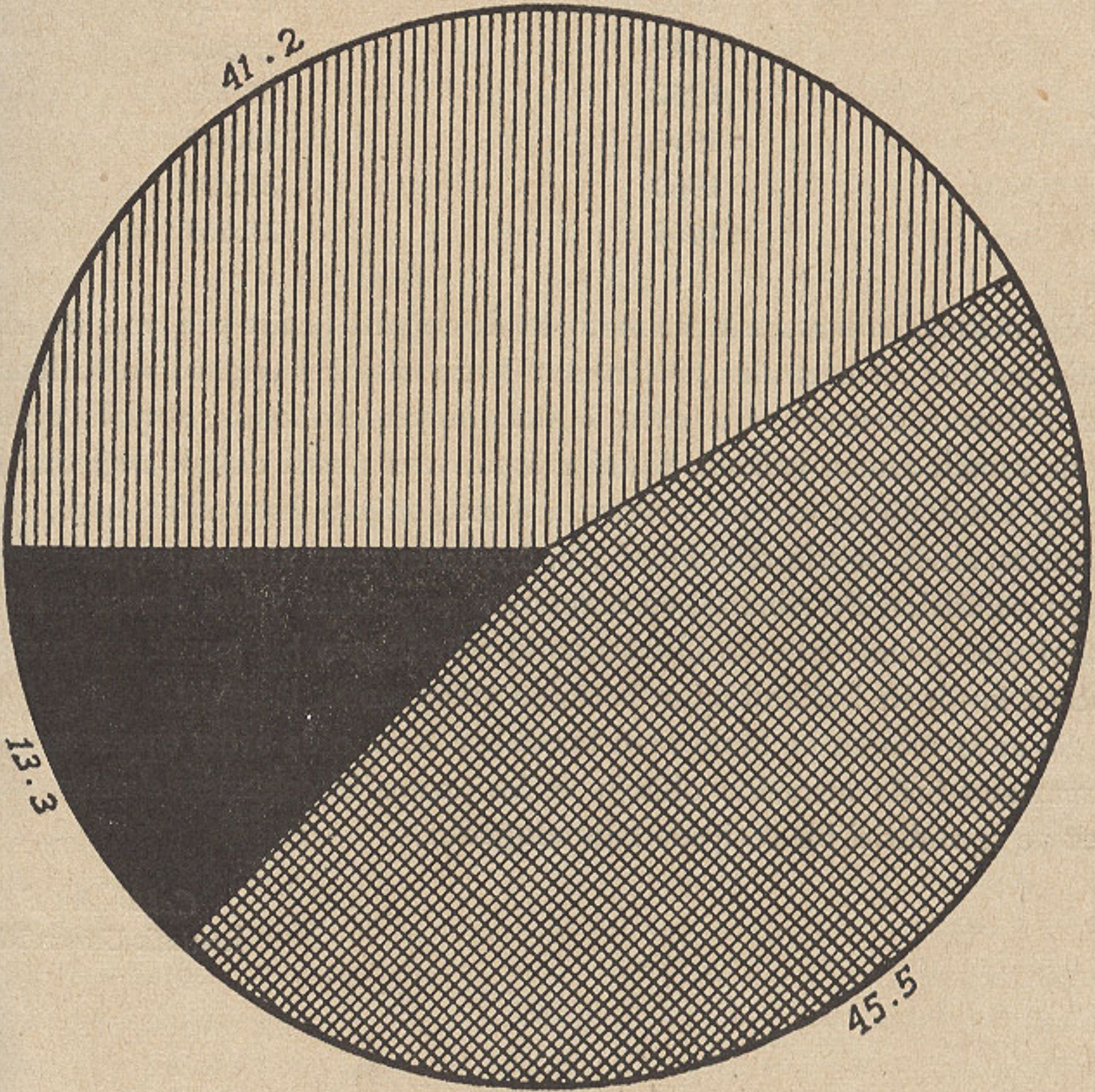
0-14

15-49

50+

%

Türkiye nüfusunun muhtemel artışı
geometrik usule göre
(Senede ortalama binde 18 arttığına nazaran)

Seneler	Nüfus (Bin hesabiyle)
1935	16.200
1936	16.492
1937	16.789
1938	17.091
1939	17.399
1940	17.712
1945	19.365
1950	21.171
1955	23.147
1960	25.306
1965	27.667

Şu noktayı unutmamak lâzımdır ki demoğrafi henüz pek yeni bir ilimdir. çalıştığı mevzua ait kanunları, intizamları kesin olarak kavramış ve halletmiş değildir. Nüfusun artışına tesir eden âmiller birçok ekonomik, sosyal ve ruhi sebeplerle zaman zaman istikametlerini müspet veya menfi olarak değiştirebilirler. Bilhassa Tabii nüfus artışını ayarlıyan ölüm, doğum hareketler harb, ideoloji cereyanları, ahlâk ve din telâkkileri gibi âmillerin tesiri altında büyük değişikliklere uğrayabilirler. Bu itibarla, en muntazam ve asırlara yakın derecede eski istatistikleri olan memleketlerde bile bu kabil tahminlerin bir merak mevzuu olarak ve ihtiyat kaydı ile kullanıldığını hatırdan çıkarmamak lâzımdır.

Şu anda müspet ve kesin olan bir nokta varsa o da artıcı tipe mensup olan nüfusumuzun hızla artmakta olduğu ve bu artışın birçok memleketlere nazaran yüksek ve sevindirici bir seviyede bulunduğuudur.

Celâl AYBAR
İstatistik Umum Müdürü